מפני שנתעסק במלון תחלה. ואח"כ במילה והיה לו להתעסק במילה תחלה ואותו מלון סמוך למצרים (ג) דלא היה סכנה ואותו התיעוק לא היה באותה שעה אלא בן שמונה ימים: **להורגן.** לאותן שני מלאכים: **גונדא דחימה.** חיל שלו אבל איהו גופיה נהרג: **שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה.** לכתיב (שמות כד) הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה וכתיב במילה (בראשית יז) ואתנה בריתי וגו' כרתי ברית וגו' וכתיב להלן (שם) ואתנה בריתי מה להלן ברית (ד) אף כאן ברית: **אם לא בריתי יומם ולילה.** מה להלן תורה אף כאן תורה. והיינו פליגא דהכא מוקי לה להאי קרא במילה והתם מוקי לה בתורה: **שמא נמלא כי דבר מגונה.** (ע) (עד) עכשיו אלא אמר לו והיה תמיס עד עכשיו: **כל המתמיס.** מתמס עמו: **כל המנחש.** כלומר שרודף אחרי המנחשים: **לו נחש.** אחריו רודפין ימושין דכל דקפיד קפדי בהדיה: **בלמ"ד אל"ף.** דמשמע דאין רודפין אחריו: **מדה כנגד מדה.** דבמדה שאדם מודד בה מודדין לו ולא נפיק מקרא: **שנאמר כי לא נחש.** כל זמן שאינו מנחש מה כתיב בתריה בעת יאמר ליעקב כלומר עדיין יהא אותו עת דמלאכי השרת יהיו שולחין אותו שאינו מנחש מה פעל אל לפי שהוא נכנס למקום שאין מלאכי השרת יכולין ליכנס: **שהפריז על מדותיו.** שהגדיל לישאל על מדותיו של הקב"ה שאמר במה אדע: **הן לי הנפש והרכוש קח לך.** ולא היה לו לעשות כן שהיה לו לגיירם: **שהוריקן בתורה.** שלימדם תורה כאדם שמריק מכלי זה לתוך כלי זה כך הוא לימדן תורה: **שהוריקן.** לשון ליהוד שנא' (תהלים קח) ואכרותיה בירקרק חרון שנתן להם זהב הרבה: **אליעזר.** היה שקול כנגד כולן: **אליעזר הוא חושבניה.** דאליעזר בגימטריא שמונה עשר ושלש מאות שלא היה עמו אלא אליעזר לחוד: **מאה ושבעים ותרין.** דהכי משמע עקב כמנין עק"ב שיש שמע אברהם בקולי וכל שנותיו היו קע"ה אלמא בן שלש שיש הכיר את בוראו: שס"ד

מפני שנתעסק במלון תחלה שנאמר [1] ויהי בדרך במלון רשב"ג אומר לא למשה רבינו בקש [2] שטן להרוג אלא לאותו תינוק שנאמר [2] כי חתן דמים אתה לי צא וראה מי קרוי חתן הוי אומר זה התינוק, דרש רבי יהודה בר ביזנא בשעה שנתרשל משה רבינו מן המילה באו אף וחימה ובלעוהו ולא שיירו ממנו אלא רגליו מיד ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה מיד וירף ממנו באותה שעה ביקש משה רבינו להורגן שנאמר [3] הרף מאף ועזוב חמה ויש אומרים (ה) [3] לחימה הרגו שנא' [4] חמה אין לי והכתיב [5] כי יגורתי מפני האף והחמה תרי [3] חימה הוו ואיבעית אימא גונדא דחימה תניא רבי אומר גדולה מילה שאין לך מי שנתעסק במצות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר [6] התהלך לפני והיה תמים וכתיב ואתנה בריתי ביני وביניך ד"א גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצות שבתורה שנאמר [7] כי על פי הדברים האלה וגו' דבר אחר גדולה מילה [7] שאילמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [8] אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ופליגא דר' [9] אליעזר [9] דאמר ר' [9] אליעזר גדולה תורה שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר [10] אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו' אמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו התהלך לפני והיה תמים אחזתו רעדה אמר שמא יש בי דבר מגונה כיון שאמר לו ואתנה בריתי ביני وביניך נתקררה דעתו [9] ויוצא אותו החוצה [9] אמר לפניו רבש"ע הסתכלתי במזל שלי (ה) [9] (ואין לי אלא בן אחד) אמר לו צא מאיצטגינות שלך אין מזל לישראל אמר רבי יצחק כל המתמים עצמו הקב"ה מתמים עמו שנאמר [10] עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתמם א"ר הושעיא כל המתמים עצמו שעה עומדת לו שנא' [6] התהלך לפני והיה תמים וכתיב והיית לאב המון גוים אמר [9] רבי [8] כל המנחש לו נחש שנאמר [11] כי לא נחש ביעקב והא [3] בלמ"ד אל"ף כתיב אלא משום מדה כנגד מדה תני אהבה בריה דרבי זירא כל אדם שאינו מנחש מכניסין אותו במחיצה שאפי' מלאכי השרת אין יכולין ליכנס בתוכה שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל וגו' אמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר מפני מה נענש אברהם אבינו ונשתעבדו בניו למצרים מאתים ועשר שנים מפני שעשה אנגרייא בת"ח שנאמר [12] וירק את חניכיו ילידי ביתו [3] ושמואל אמר מפני שהפריז על מדותיו של הקב"ה שנא' [13] במה אדע כי אירשנה ורבי יוחנן אמר שהפריש בני אדם מלהכנס תחת כנפי השכינה שנאמר [14] תן לי הנפש והרכוש קח לך וירק את חניכיו ילידי ביתו [3] רב אמר [3] שהוריקן בתורה ושמואל אמר שהוריקן בזהב [15] שמנה עשר ושלש מאות א"ר אמי בר אבא אליעזר כנגד כולם איכא דאמרי אליעזר הוא דחושבניה הכי הוי וא"ר אמי בר אבא בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו שנא' [16] עקב אשר שמע אברהם בקולי חושבניה מאה ושבעין ותרין ואמר [9] רמי בר אבא

השטן

שנתעסק במלון תחלה. שנאמר בדרך במלון דמשמע דמיד שבא מן הדרך נתעסק במלון והיה לו למול מתמילה. וכ"ת היאך ימול כיון שהיה לו עדיין נלאה בדרך י"ל דאותו מלון סמוך למצרים היה ובאורחא פורתא ליכא סכנתא: **הוי אומר זה התינוק.** שנעשה חתן ע"י ברית: **ולא שיירו ממנו אלא רגליו.** מקום המילה דכתיב (שמ"ב יט) ולא עשה רגליו: **שנאמר הרף מאף ועזוב חמה.** כלומר הקב"ה אמר לו שיעזבם. אלמא רוצה היה להרגם: **שנאמר חמה אין לי.** אלמא נהרג: **גונדא דחימה.** חיל של חימה: **כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית.** כלומר ברית מילה ששקולה כנגד הדברים דהיינו כל המצות: **לא מאלטגינוס שלך.** ממשפט חכמת מזלות שלך והיינו דכתיב (בראשית טו) ויוצא אותו החוצה: **שעה עומדת לו.** שעולה לגדולה: **כל המנחש לו נחש.** שהמנחשים והקסמים רודפין אחריו שמזוק בכל דבר וכדאמרינן בפרק ערבי פסחים (פסחים קי:) מאן דקפיד קפדינן ליה שנאמר כי לא נחש וגו': **כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל.** שמלאכי השרת ישאלו לישראל מה פעל אל לפי שמתוך שאין מנחשין מכניסין אותן למחילה שאין מלאכי השרת יכולין ליכנס בה. וגרסה בעיני דהכי נמי מדה כנגד מדה שמתוך שאינו הולך לקראת נחשים לידע העתידות אלא בטוח בהקב"ה משום הכי הקב"ה מגלה לו רזי עולם שאינם גלויים למלאכי השרת: **שעשה אנגרייא בתלמידי חכמים.** שהוליכן למלחמה כדכתיב וירק את חניכיו דהיינו בני אדם שתנך לתורה: **שהפריז על מדותיו.** שהרבה להרהר על מדותיו של הקב"ה. הפריז ויתר והפקיר: **שנאמר תן לי הנפש.** ואברהם אבינו נתנם לו ואילו עכבן לעצמו היה מכניסן תחת כנפי שכינה: **שהוריקן בתורה.** זרזן בתורה. לשון אחר הריקן מן התורה מלשון והבור ריק (ב) שעשה בהן אנגריי': **הוריקן בזהב.** כדכתיב בירקרק חרון (ג) דהיינו זהב כלומר שנתן להם זהב הרבה כדי שילכו: **שנאמר עקב אשר שמע.** כמנין עקב שמע ואברהם היה קע"ה נמצא שבן שלש שיש הכיר את בוראו:

השטן

מה נענש אברהם אבינו ע"ה ונשתעבדו בניו כו'. אע"פ שעבירת הענש מפורשת על אומרו כמה אדע מ"מ עבירה זו הענישתו להיות נופל בכמה אדע: שהוריקן בתורה. זרזן בזכות התורה ובשבילה נלמו במלחמה: שהוריקן בזהב. פתח להם אוצרותיו כדי שילכו עמו בנחת תפלה:

מסורת הש"ס

(ה) ר"ל אותו מלאך, (ג) [ע' תוס' ב"ב ט: ד"ה חמה יכו' מה שהגיהו בתימה], (ג) [ע' תוס' שבת נה. ד"ה קלף], (ד) [שבת קלו:], (ה) [ל"ל אלעזר], (ו) [פסחים סח:], (ז) [ע"ז ג. ע"ש ועי' שבת לב. ואין ברית אלא תורה וכו'], (ח) [שבת קיז.], (ט) ואיני יודע להולד בן כל"ל, (י) [בע"י איתא רבי לוי], (כ) [עי' סוטה לא.], (ל) [בי' ע"ז רבי שמואל בר נחמני אמר], (מ) [בי' ע"ז רב ושמואל חד אמר כו' וחד אמר], (נ) [עי' פי' נכון בתוס' בחולין מז: ד"ה אלא יכוקה וע"ע תוס' סוכה לא: ד"ה הילוך מ"ש בשם המדרש], (ס) [ל"ל רבי אמי וכ"ה בע"י], (ע) יעבץ מ"ז, (פ) [בראשית לז], (צ) [תהלים סח],

הגהות הב"ח

(א) נמ' ויש אומרים הרגו לחימה שנאמר: (ב) שם בגמל שלי (ולין וכו' אחד) תא"מ וי"ב ס"א ואין לי בן אחר אלא ישמעאל: (ג) רש"י ד"ה מפני וכו' סמוך למצרים היה דלא: (ד) ד"ה שהיא וכו' מה להלן ברית מילה אף כאן ברית מילה הס"ד:

מוסף רש"י

גדולה תורה כו' אם לא בריתי. של יומם ולילה, דהייט תלמוד תורה שכתוב בו והגית בו יומם ולילה (פסחים סח:) אם לא בריתי שכתבתי אתכא עהגת יומם ולילה והיינו תורה, דכתיב והגית בו יומם ולילה, וכתיב אלה דברי הברית (ע"ז ג.) ברית התורה, שבגיל התורה נכרתו שמים וארץ (ירמיה לג כה). **צא מאיצטגנינות שלך.** מחכמת המזלות, היינו דכתיב ויוצא אותו החוצה, חוץ מאיצטגנינותו (שבת קנו.) שראית במזלות שאינך יולד להעמיד בן, אבהם אין לו בן אבל אברהם יש לו בן, שרי לא אלד אבל שרה אלד, אני קורא לכם שם אחר ויצחק המזל (בראשית טו ה). **אנגריא.** עבודת המלך (סוטה י. ועוד).

פירוש הרא"ש

הוי אומר זה התינוק. שמתחנין אותו במצוה דאמרינן: **שנאמר הרף מאף ועזוב חמה.** אלמא צרלה להרגם אלא שנעלווה להרפות ידיו מהם: **על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית.** אלמא ברית מילה חשובה ככל הדברים האלה: **אלא מדה כנגד מדה.** מאן דקפיד קפדי בהדייה: **בעת יאמר ליעקב.** שאין נחש לישראל אז אפילו המלאכים נרכין לישאל מה פעל אל: **מפני מה נענש אברהם אבינו ע"ה ונשתעבדו בניו כו'.** אע"פ שעבירת הענש מפורשת על אומרו כמה אדע מ"מ עבירה זו הענישתו להיות נופל בכמה אדע: שהוריקן בתורה. זרזן בזכות התורה ובשבילה נלמו במלחמה: שהוריקן בזהב. פתח להם אוצרותיו כדי שילכו עמו בנחת תפלה:

עין משפט נר מצוה

עט א טוש"ע י"ד סימן קעט (וסו"ע ס"ק סי' תרסד סעיף ג בהג"ה):

תורה אור השלם

1. וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ יְיָ וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ: שמות ד כד
2. וַתִּקַּח צִפֹּרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אַתָּה לִי: שמות ד כה
3. הָרֵף מֵאַף וַעֲזֹב חֵמָה אַל תִּתְחַר אַךְ לְהָרֵעַ: תהלים לז ח
4. חֵמָה אֵין לִי מִי יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שִׁית בְּמִלְחָמָה אֶפְּשֵׁעָה בָּהּ אֶצִיתֶנָּה יָחַד: ישעיהו כז ד
5. כִּי יָגֹרְתִי מִפְּנֵי הָאַף וְהַחֵמָה אֲשֶׁר קָצַף יְיָ עֲלֵיכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְיָ אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא: דברים ט יט
6. (א) וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא יְיָ אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדָּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהְיֵה תָמִים: (ב) וְאֶתְּנָה בְרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בִּמְאֹד מְאֹד:
בראשית יז א-ב
7. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל: שמות לד כז
8. כֹּה אָמַר יְיָ אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי: ירמיהו לג כה
9. וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ: בראשית טו ה
10. עִם חָסִיד תִּתְחַסָּד עִם גֹּבֶר תָּמִים תִּתַּמָּם: שמואל ב כב כו
11. אָנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם: בראשית יז ד
12. כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל כָּעֵת יֵאָמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל: במדבר כג כג
13. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן: בראשית יד יד
14. וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים בַּמֶּה אֵדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה: בראשית טו ח
15. וַיֹּאמֶר מַלֶךְ סְדֹם אֶל אַבְרָם תֶּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרְכֻשׁ קַח לָךְ: בראשית יד כא
16. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי: בראשית כו ה

עין משפט נר מצוה

א א ב מי' פרק ו מהל' נדרים הלכה ג סמג לאוין רמב עוש"ע י"ד סימן רכא סעיף ח:

מוסף רש"י

וסבב אותה זה יצר הרע. שכל אבריו מרגישים בו (קהלת ט יד). **אתה כהן לעולם.** ממך מצא הכהונה ומלכות להיות כניך יורשים את שם אבי אביך הכהונה והמלכות שניתנו לו (תהלים קי ד).

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה. מודר הנאה ממנו מותר מאכל (מגילה ח:). **אלא דריסת הרגל.** שהמודר הנאה אסור ליכנס לביתו והמודר מאכל מותר, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש. מותר להשאיל במקום שאין משכירין כיוצא בהן אבל במקום שמשכירין כיוצא בהן תנן בהדיא (לקמן נג.) דאסור, דכל הנאה שאם לא הכניסו זה היה מחסר בה פרוטה, הנאת מאכל היא, שהרי רואיה לאותה פרוטה לקנות בה מאכל (מגילה ח:). **ויתור אסור במודר הנאה.** דבר שהיה מוותר לכל אדם ואינו מקפיד עליו (שם) כגון בעה"ב שמודר הנאה ממנוי ושלח לו בעה"ב פרוטה לתנוי לקנות ממנו מאה אגוזים בפרוטה, והוסיף לו תנוי אחת יתירה לו שתים, אסור בעה"ב בשותו ויתור שהוסיף לו התנוי, דמתנה היא, ואע"פ שלאחר לוקחים ממי הוסיף כמו כן, ומיהו רבנן סברו דמ"מ בשביל המקח הוא מוסיף לזה על המשכון הקטוב לפרוטה, שאילו לא היה לוקח ממנו בדמים לא היה נותן לו תנוי לבעה"ב כלום (רשב"ם ב"ב נז:).

תוספות

שתי עינים וב' אזנים וראש הגייה. דאם האבר שיתמול ושמע ורואה ושלנו בעיניו ואזניו שהמצות מתקיימות את העיניים והאזנים כדכתיב (דברים טו) ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועיניים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה אבל הכא לא קחשיב לב דהא כתיב (נחמיה ט) ומצאת את לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית ונדר על המילה אלמא קודם המילה היה בבר לבו אלם לשמים: **להוציא** בהונה משם. תימה דאברהם נמי היה מזרעו של שם וי"ל דמבל בניו של שם קאמר ולבסוף ניטל משאר בניו וניתנה לאברהם לבדו ח"ב וי"ל דפי שלא היה בבור בכל בניו ולא היה לו לירש הכהונה מן הדין אלא דוקא הבכור: הדרן עלך ארבעה נדרים

אין בין המודר הנאה וכו' **אלא** דריסת הרגל. במקום דלא קפדי אינשי כגון בקעה בימות החמה: **ולא ישאילנו נפה** וכברה. אבל לא נקט מחצת ופיטפוט שלא ישאילנו דהא פטיעה שלא ישאיל דהנאה המציאה לידי מאכל הוא אלא אפי' נפה וכברה שאינו יכול לאכול אחר מיקון זה בכלי זה אלא צריך תיקון אחר אחריה וכשול אח"כ אסור לשאול לו נפה: מקום שמשכירים אסור. דהשיב הנאת מאכל ממה שנהנה השוכר ורואי לקנות מן המעות מאכל: **מני ר"א היא.** ומיירי בנקעה בימות החמה דלא קפדי כדפריש"ת וא"ת ולוקמה הכא בחצר דקפדי וכ"ע וי"ל דא"כ הוה ליה מקום שמשכירין והיה אסור במודר מאכל: **אפ'** ויתור. שמוותר לו כדרך המוכרין ומתני' דלעיל דמוכר בפחות ולוקח ביותר מקחברא דאמי כר"א:

השטן בחושבניה תלת מאה ושיתין וארבע ואמר [6]רמי בר אבא כתיב אברם וכתיב אברהם בתחלה המליכו הקב"ה על מאתים וארבעים ושלשה אברים ולבסוף המליכו על מאתים וארבעים ושמונה אברים אלו הן שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה ואמר [3]רמי בר אבא מאי דכתי' [1]עיר קטנה ואנשים וגו' עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו אברים ובא אליה מלך גדול וסבב אותה זה יצר הרע ובנה עליה מצודים וחרמים אלו עונות ומצא בה איש מסכן וחכם זה יצר טוב ומלט הוא את העיר בחכמתו זו תשובה ומעשים טובים ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא דבשעת יצר הרע לית דמדכר ליה ליצ"ט [2]החכמה תעוז לחכם מעשרה שליטים החכמה תעוז לחכם זו תשובה ומעשים טובים מעשרה שליטים (ח) שתי עינים ושתי אזנים ושתי ידים ושתי רגלים וראש הגוייה ופה אמר רבי זכריה משום רבי ישמעאל ביקש הקב"ה להוציא כהונה משם שנאמר [3]והוא כהן לאל עליון כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוציאה מאברהם שנאמר [4]ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ וברוך אל עליון אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת [5]קונו מיד נתנה לאברהם שנאמר [5]נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך ותריה כתיב [6]נשבע ה' ולא ינחם אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק על דיבורו של מלכי צדק והיינו דכתיב והוא כהן לאל עליון הוא כהן ואין זרעו כהן:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין [7]בין [8]המודר הנאה מחבירו למודר הימנו מאכל אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהם אוכל נפש המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו נפה וכברה וריחים ותנור אבל משאיל לו חלוק וטבעת וטלית ונזמים: **גמ'** מאן תנא אמר רב אדא בר אהבה רבי אליעזר היא דתניא [9]ר' אליעזר אומר [10]אפי' ויתור אסור במודר הנאה: המודר מאכל מחבירו לא ישאילנו כו': **והא** **שם"ד ימים אים ליה**(כ) **וכו'.** וימים השנה שם"ה ימים: **המליכו.** השליטו: **אלו הן שתי עינים.** דלאחר שמל היה שלם בכל אבריו: **ראש הגוייה.** הוא אבר: **מעשרה שליטים.** שהן מושילין לגוף ויתר מעשרה שליטים ואלו הן כו': **הוליאה.** לכהונה: **על דיבורו של מלכי צדק.** ניטלה ממנו הכהונה:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין כין המודר הנאה מחבירו. שאבירו הדירו אלא יהנה ממנו בשוס ענין: **למודר ממנו מאכל.** אלא הדירו אלא הנאת מאכל: **אלא דריסת הרגל.** לעבור בארלו ולקצר דרכו: **וכלים**(א). **ולהשתמש בכלים של מדיר שאין עושין בהם מאכל. דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל דהיינו הנאה שמקצר דרכו ולהשתמש בכליו אבל מודר ממנו מאכל מותר בשתיהן לפי שזה לא הדיר ממנו אלא מאכל: גמ' מאן תנא.** דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל ובכלים וכו' אע"ג דלא מיתחזי הנאה: **רבי אליעזר היא דאמר אפילו ויתור כו'.** ויתור זהו כגון שלקח מדה של תפוחים בפרוטה ולאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים או שלשה וזהו דרך של תגוונין להוסיף על המדות משלהן הואיל וכלא תגאי נותן לו לא מיתחזי כמקח אלא כמתנה ואליבא דרבי אליעזר אסור המודר באותו הויתור של מדידת פירות הכא נמי אף על גב דדריסת הרגל לא הויא הנאה גמורה אסור: **והא** **שם"ד ימים אים ליה**(כ) **וכו'.** וימים השנה שם"ה ימים: **המליכו.** השליטו: **אלו הן שתי עינים.** דלאחר שמל היה שלם בכל אבריו: **ראש הגוייה.** הוא אבר: **מעשרה שליטים.** שהן מושילין לגוף ויתר מעשרה שליטים ואלו הן כו': **הוליאה.** לכהונה: **על דיבורו של מלכי צדק.** ניטלה ממנו הכהונה:

הדרן עלך ארבעה נדרים

אין כין המודר הנאה מחבירו. שאבירו הדירו אלא יהנה ממנו בשוס ענין: **למודר ממנו מאכל.** אלא הדירו אלא הנאת מאכל: **אלא דריסת הרגל.** לעבור בארלו ולקצר דרכו: **וכלים**(א). **ולהשתמש בכלים של מדיר שאין עושין בהם מאכל. דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל דהיינו הנאה שמקצר דרכו ולהשתמש בכליו אבל מודר ממנו מאכל מותר בשתיהן לפי שזה לא הדיר ממנו אלא מאכל: גמ' מאן תנא.** דמודר הנאה אסור בדריסת הרגל ובכלים וכו' אע"ג דלא מיתחזי הנאה: **רבי אליעזר היא דאמר אפילו ויתור כו'.** ויתור זהו כגון שלקח מדה של תפוחים בפרוטה ולאחר שמדד לו המדה מוסיף לו שתים או שלשה וזהו דרך של תגוונין להוסיף על המדות משלהן הואיל וכלא תגאי נותן לו לא מיתחזי כמקח אלא כמתנה ואליבא דרבי אליעזר אסור המודר באותו הויתור של מדידת פירות הכא נמי אף על גב דדריסת הרגל לא הויא הנאה גמורה אסור: **והא**

תורה אור השלם

1. (יד) עִיר קְטַנָּה וַאֲנָשִׁים בָּהּ מְעָט וּבָא אֵלֶיהָ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְסָבַב אֹתָהּ וּבָנָה עָלֶיהָ מְצוֹדִים גְּדֹלִים: (טו) וּמִמְּצָא בָהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וּמִלַּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחָכְמָתוֹ וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמִּסְכֵּן ההוא:

קהלת ט יד-טו

2. הַחֻכְמָה תָּעֹז לְחָכָם מֵעֲשָׂרָה שַׁלִּיטִים אֲשֶׁר הָיוּ בָּעִיר: קהלת ז יט

3. וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן:

בראשית יד יח

4. וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

בראשית יד יט

5. לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְיָ לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי עַד אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדֹם לְרַגְלֶיךָ: תהלים קי א

6. נִשְׁבַּע יְיָ וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק:

תהלים קי ד

הגהות הב"ח

(ח) גמ' מעשרה שליטים אלו הן שתי עינים: (כ) רש"י ד"ה שם"ד ימים: אית ליה רשות לקטוג: וימי השנה שס"ה ימים וביום"כ ליתי ליה רשות הס"ד: (ג) רש"י ד"ה וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש ולהשתמש בכלים:

פירוש הרא"ש

השטן בחושבניה שס"ד הוי. וימות החמה שס"ה רמז שכל השנה יש לו רשות לקטרג מוץ מיום אחד והיינו יום"כ: **שתי עינים ושתי אזנים וראש הגוייה.** יהם אברים המסרסרים

א) [ל"ל רבי אמר וכ"ה בע"י], **ב)** [ל"ל רבי אמי וכ"ה בע"י], **ג)** [בע"י הני' לברכת רבו לפיכך הוציאה מאברהם וכו'], **ד)** מגילה ח., **ה)** [מגילה שם ב"ב מ: לקמן נג. מח:], **ו)** [לקמן נב.],

הרגל שאין דרך להקפיד עליו אסור במודר: